

OBSAH

PŘEDMLUVA	11
1. HYPERKINETICKÝ SYNDROM: KLINICKÝ OBRAZ A DIAGNOSTIKA	13
<i>Ivo Paclt</i>	
1.1 Úvod, výskyt ADHD v populaci	13
1.2 Primární charakteristika	13
1.2.1 Deficit pozornosti	13
1.2.2 Hyperaktivita	14
1.2.3 Impulzivita	14
1.3 Diagnostická kritéria pro ADHD (ICD-10, DSM-IV)	15
1.4 Přidružené příznaky	19
1.4.1 Velká výkonnostní variabilita při plnění úkolů	19
1.4.2 Zdravotní problémy hyperkinetických dětí	19
1.4.3 Poruchy spánku	20
1.4.4 Komorbidní poruchy (emoční poruchy a poruchy chování)	20
1.4.5 Zneužívání drog, alkoholu a ADHD	21
Literatura	22
2. ETIOLOGIE A BIOLOGICKÉ ASPEKTY ADHD	25
<i>Ivo Paclt</i>	
2.1 Úvod	25
2.2 Kognitivní aspekty ADHD	25
2.3 Neurobiologické a funkční systémy CNS u hyperkinetického syndromu	26
2.3.1 Nejdůležitější anatomické struktury u ADHD	26
2.3.2 Zobrazovací metody, EEG a evokované potenciály	29
2.3.3 PET, SPECT, emisní xenonová tomografie EEG a evokované potenciály	29
2.4 Nejdůležitější genetické aspekty hyperkinetického syndromu	30
2.5 Neurochemie ADHD – biologické a fyziologické aspekty	32
2.6 Pokus o etiopatogenetickou diferenciaci jednotlivých subtypů u ADHD	33
2.6.1 Shrnutí	36
Literatura	37
3. BIOCHEMICKÉ MARKERY A GENETICKÝ VÝZKUM ADHD	43
<i>I. Paclt, J. Koudelová, A. Křepelová, M. Kopečková, P. Bauer a P. Uhlíková</i>	
3.1 Úvod	43
3.2 Genetické a biochemické markery transmitterových systémů	43

3.2.1	Dopaminergní systém (DRD2, DRD4, DRD3, DRD5, MAO, DAT1)	43
3.2.2	Noradrenergní systém (ADRA2, DBH)	46
3.2.3	Serotoninový systém (5-HTR, 5-HTT)	48
3.2.4	GABA systém GABA (A3, B3)	49
3.2.5	SNAP25	49
3.3	Diskuse	49
3.4	Shrnutí	51
	Literatura	51
4.	PSYCHODIAGNOSTIKA HYPERKINETICKÉHO SYNDROMU (ADHD) U DĚTÍ	59
	<i>Radek Ptáček</i>	
4.1	Úvod	59
4.2	Postup vyšetření	60
4.2.1	Klinická část	60
4.2.2	Testová část	61
4.3	Obraz hyperkinetického syndromu ve WISC-III	62
4.4	Počítačové testy pozornosti	65
4.5	Shrnutí	66
	Literatura	66
5.	VÝVOJOVÉ ASPEKTY JEDNOTLIVÝCH NOSOGRAFICKÝCH SKUPIN A HYPERKINETICKÝ SYNDROM	69
	<i>Ivo Paclt</i>	
5.1	Úvod	69
5.2	Tiky, Tourettův syndrom a obsedantně-kompulzivní porucha	70
5.3	Bipolární porucha a schizofrenie	71
5.4	Hyperkinetická porucha	72
5.5	Shrnutí	72
	Literatura	73
6.	ZVLÁŠTNOSTI PSYCHOFARMAKOLOGIE DĚTSKÉHO A DOROSTOVÉHO VĚKU	77
	<i>Ivo Paclt</i>	
6.1	Věkem dané rozdíly klinických účinků psychotropních látek	77
6.2	Farmakokinetika psychotropních látek	78
6.3	Farmakodynamika psychotropních látek	80
6.4	Závěry pro praktickou aplikaci psychofarmak v dětském a dorostovém věku	81
6.5	Praktická aplikace psychofarmak v dětském a dorostovém věku	83
	Literatura	84
7.	SOUČASNOST A PERSPEKTIVY PSYCHOFARMAKOTERAPIE ADHD / HYPERKINETICKÉ PORUCHY	87
	<i>Ivo Paclt</i>	
7.1	Úvod	87
7.2	Mechanismus účinku psychofarmak u ADHD	87

7.3	Stimulancia	88
7.3.1	Stimulancia s prodlouženým vylučováním	91
7.4	Psychofarmakoterapie bez použití stimulancií	91
7.4.1	Atomoxetin	92
7.4.2	Tricyklická antidepresiva	93
7.4.3	Bupropion	93
7.4.4	Alfa2 agonisté	94
7.4.5	Klonidin	94
7.5	Psychofarmaka užívaná zejména u farmakorezistentních pacientů a u komorbidit ADHD a poruch chování	95
7.5.1	Risperidon	95
7.5.2	Karbamazepin	96
7.5.3	Lithium	97
7.6	Další psychofarmaka zkoumaná pro eventuální užití v léčbě ADHD	99
7.7	Shrnutí – perspektivy léčby hyperaktivní poruchy	100
	Literatura	100

**8. STIMULANCIA V SOUČASNOSTI A MINULOSTI
V ČESKÉ REPUBLICĚ 103**

Ivo Paclt

8.1	Indikace stimulancií, praxe v České republice	103
8.2	Mechanismus účinku	104
8.3	Absorpce a metabolismus stimulancií	105
8.4	Kognitivní účinky stimulancií	105
8.5	Dávkování stimulancií v dětské psychiatrii	105
8.6	Dávkování stimulancií v psychiatrii dospělých	106
8.7	Dlouhodobé terapeutické účinky methylfenidátu	106
8.8	Nežádoucí účinky stimulancií	107
8.9	Dlouhodobé nežádoucí účinky stimulancií	107
8.10	Riziko závislosti	107
8.11	Lékové interakce	108
8.12	Kontraindikace	108
8.13	Závěrečné poznámky, stimulancia v ambulantní praxi	109
	Literatura	109

**9. PSYCHOTERAPEUTICKÁ A PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENCE
U ADHD/HYPERKINETICKÉ PORUCHY 111**

Ivo Paclt

9.1	Úvod	111
9.2	Pravidla psychosociální intervence a psychoterapeutických přístupů	111
9.3	Psychoterapeutická a psychosociální intervence s prokázanou účinností u ADHD/hyperkinetické poruchy	112
9.3.1	Kognitivní behaviorální intervence dítěte se zaměřením na dětského pacienta s ADHD/hyperkinetickou poruchou	112
9.3.2	Klinická behaviorální terapie zaměřená na rodiče a učitele	113
9.3.3	Nejdůležitější zásady práce s rodiči v rámci behaviorální terapie	113

9.3.4	Přímý management jednotlivých případů ADHD/hyperkinetické poruchy s ohledem na individuální potřeby dětí v „reálných situacích“ (ve škole, v rodině)	115
9.3.5	Komplexní intenzivní behaviorální léčba	115
9.3.6	Kombinovaná behaviorální a farmakologická léčba	116
	Literatura	116
10.	PROBLEMATIKA ADHD VE ŠKOLE	119
	<i>Radek Ptáček</i>	
10.1	Úvod	119
10.2	Základní pedagogické postupy	119
10.3	Problémové chování ve třídě a jeho zvládání	120
	Literatura	121
11.	HYPERKINETICKÝ SYNDROM V DOSPĚLOSTI	123
	<i>Ivo Paclt</i>	
11.1	Úvod	123
11.2	Vývojové aspekty	123
11.3	Diagnóza ADHD v dospělosti dle DSM-IV	124
11.3.1	ADHD s hyperaktivitou v dospělosti (dle DSM-IV)	125
11.3.2	ADHD s převažující poruchou pozornosti v dospělosti (dle DSM-IV)	125
11.4	Účinek farmakoterapie u ADHD v dospělosti	126
11.4.1	Stimulancia	126
11.4.2	Atomoxetin a antidepresiva	127
11.4.3	Atomoxetin	129
11.4.4	Tricyklická antidepresiva	129
11.4.5	Desipramin, imipramin	130
11.4.6	Nortriptylin	130
11.4.7	Bupropion	130
11.4.8	Venlafaxin	131
11.4.9	Buspiron	131
11.4.10	Trazodon	132
11.4.11	Inhibitory reuptaku serotoninu	132
11.4.12	Inhibitory monoaminoxidázy	132
11.4.13	Stabilizátory nálady	132
11.4.14	Alfa-ardrenergní agonisté	132
11.4.15	Antipsychotika	133
11.4.16	Kombinovaná psychofarmakologie	133
11.4.17	Nonfarmakologické terapeutické intervence	133
11.5	Shrnutí	133
	Literatura	134
12.	PORUCHY CHOVÁNÍ	137
	<i>Ivo Paclt</i>	
12.1	Diagnostika poruch chování	137
12.2	Longitudinální studie	139

12.3	Biologické faktory, hyperkinetický syndrom, kombinace psychosociální a biologické etiologie poruchy chování	139
12.4	Genetické aspekty poruch chování, abúzu alkoholu a antisociálních projevů u problémových dětí a jejich rodičů	142
12.5	Genetické aspekty asociálního chování u adolescentů a dospělých	142
12.6	Předpovědi poruch chování podle raného temperamentu	143
12.7	Kontinuita a přetrvávání antisociálních vzorců chování	143
12.8	ADHD, porucha chování a riziko závislosti	144
12.9	Sociální faktory	145
12.10	Kognitivně-behaviorální techniky v léčbě poruch chování	145
	12.10.1 Psychoterapie a socioterapeutické přístupy k dětem a adolescentům s poruchami chování	145
12.11	Farmakoterapie poruch chování u dětí a adolescentů	147
	12.11.1 Risperidon a ostatní atypická antipsychotika (neuroleptika)	147
	12.11.2 Nežádoucí účinky atypických antipsychotik	148
	12.11.3 Klinické užití risperidonu a quetiapinu u poruch chování	149
12.12	Lithium a poruchy chování v dětském a adolescentním věku	150
	12.12.1 Lithium u poruch chování v dětském a adolescentním věku	150
	12.12.2 Nežádoucí účinky, rizika intoxikace, kontraindikace	151
	12.12.3 Pravidla pro klinické použití lithia	152
12.13	Karbamazepin	153
	12.13.1 Užití v dětské a dorostové psychiatrii	154
12.14	Kyselina valproová	156
	12.14.1 Kyselina valproová v léčbě poruch chování	156
	12.14.2 Nežádoucí účinky	156
12.15	Stimulancia u poruch chování	157
12.16	Klonidin	157
	12.16.1 Kontraindikace	157
	12.16.2 Klonidin v léčbě poruch chování	157
	12.16.3 Bupropion	158
	12.16.4 Propranolon	158
	12.16.5 Trazodon	159
12.17	Antidepresiva	159
12.18	Atomoxetin	159
12.19	Kombinovaná farmakoterapie	160
12.20	Shrnutí, doporučení pro praxi	160
	Literatura	160

13. BIPOLÁRNÍ PORUCHA V DĚTSKÉM A DOROSTOVÉM VĚKU 167

Ivo Paclt

13.1	Úvod – epidemiologie bipolární poruchy u dětí a adolescentů	167
13.2	Diagnóza bipolární poruchy v dětském a adolescentním věku	168
13.3	Diferenciální diagnostika bipolární poruchy, bipolární porucha ADHD a porucha chování	168
13.4	Terapie bipolární poruchy	170
13.5	Vedení pacienta s bipolární poruchou	171

13.6 Závěr	171
Literatura	171
PŘÍLOHY	173
Dlouhodobé sledování účinků stimulací, strukturovaná vyšetření. Škálovací postupy (manuál posuzovacích stupnic užívaných u pacientů s ADHD a u pacientů s komorbidní depresivní poruchou)	173
Příloha 1 Dlouhodobé sledování účinků aponeuronu v léčbě dětí s hyperkinetickým syndromem	174
<i>Ivo Paclt, Ivana Růžičková, Jitka Brunclíková, Jakub Florián</i>	
Příloha 2 Škála Connersové pro rodiče: Dotazník pro rodiče	191
Příloha 3 Škála Connersové: Dotazník pro učitele	196
Příloha 4 Škála Wenderova, strukturované vyšetření ADHD pro dospělé (WURS)	200
Příloha 5 Dotazník dětských depresí	204
Příloha 6 Manuál pro neurologické vyšetření subtilních příznaků	209
SEZNAM ZKRATEK	227
VĚCNÝ REJSTRÍK	229